

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.02.2003, sp. zn. 25 Cdo 986/2001, ECLI:CZ:NS:2003:25.CDO.986.2001.1

Číslo: 14/2005

Právní věta: Dokud dlužník nezaplatil dlužnou částku svému věřiteli, nemůže úspěšně uplatnit nárok na její náhradu z titulu odpovědnosti třetí osoby za škodu, neboť škoda mu zatím nevznikla; samotná existence pohledávky věřitele vůči dlužníku ani soudní rozhodnutí o povinnosti dlužníka zaplatit dluh není totiž skutečnou škodou ani ušlým ziskem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.02.2003

Spisová značka: 25 Cdo 986/2001

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla:

Předpisy: § 420 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 442 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Poté, co částečným rozsudkem ze dne 26. 1. 1999, který nabyl právní moci dne 28. 7. 1999, Obvodní soud pro Prahu 4 uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 3 287 818,90 Kč s příslušenstvím za investice vynaložené žalobkyní do domu žalované, zůstala předmětem sporu částka 1 499 008,80 Kč, které se žalobkyně domáhala s odůvodněním, že jde o náhradu škody způsobené jednáním žalované, která jí včas neuhradila finanční prostředky investované do její nemovitosti. Žalobkyně se tak dostala do prodlení se splácením úvěru u České spořitelny, a. s., a se splácením půjčky vedlejšímu účastníku M. K. Podle rozsudku Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 12. 6. 1997 musí žalobkyně spořitelně zaplatit sankční úroky ve výši 753 011 Kč a na náhradě nákladů řízení částku 143 164 Kč; z částky 1 682 025 Kč, kterou je podle pravomocného rozhodnutí soudu povinna zaplatit vedlejšímu účastníku z titulu půjčky, úroků z ní a úroků z prodlení, uplatňuje na náhradě škody částku 602 833,80 Kč. Tyto dlužné částky jim zatím neuhradila.

Rozsudkem ze dne 30. 5. 2000 O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 z důvodu zpětvzetí žaloby zastavil řízení co do částky 466,80 Kč a 16% úroku od 26. 5. 1993 do 31. 12. 1995 z částky 1 499 008,80 Kč a uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 1 498 542 Kč s 16% úrokem od 1. 1. 1996 do zaplacení. Vycházel ze zjištění, že účastnice uzavřely dne 1. 11. 1991 smlouvu o pronájmu nebytových prostor v domě žalované v P. 2, které měly sloužit žalobkyni k provozování restaurační a vinárenské činnosti. Vedlejší účastník prováděl rekonstrukci těchto prostor a účastnice se měly podílet na úhradě za

práce pro celý dům v poměru 1 : 5. Protože žalovaná neproplácela faktury, žalobkyně k 26. 11. 1992 zastavila svoji činnost. Soud prvního stupně posoudil nárok žalobkyně na náhradu škody podle ustanovení obchodního zákoníku (§ 373 a násl.) a dospěl k závěru, že předpoklady odpovědnosti za škodu jsou splněny. Žalovaná se dopustila protiprávního jednání, v příčinné souvislosti s tím vznikla žalobkyni škoda, protože její náklady narůstaly a musela je řešit půjčkou u vedlejšího účastníka a krátkodobým úvěrem u spořitelny, což znamenalo navýšení úroků, jejichž náhradu na žalované požaduje. Škodou je totiž i náklad, který bylo třeba vynaložit v důsledku škodné události, tedy i marně vynaložené náklady.

K odvolání žalované M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 23. 11. 2000, ve spojení s doplňujícím usnesením ze dne 8. 12. 2000, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé tak, že žalobu na zaplacení 1 498 542 Kč s příslušenstvím zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, nárok žalobkyně na náhradu škody posoudil podle § 420 a násl. obč. zák. a na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že nejsou splněny předpoklady vzniku odpovědnosti žalované za škodu, neboť, jak bylo zjištěno i v odvolacím řízení, žalobkyně svým věřitelům na jejich pohledávkách dosud nic nezaplátila. Nedošlo proto ani k faktickému zmenšení majetku žalobkyně, ani k vynaložení nákladů, jak škodu charakterizoval soud prvního stupně, takže žádná škoda v její majetkové sféře zatím nenastala. Soudní rozhodnutí o platební povinnosti žalobkyně vůči spořitelně a vedlejšímu účastníku nebyla předmětem exekučního řízení a nelze ani vyloučit, že s ohledem na tvrzenou finanční situaci žalobkyně nebudou vymožena. Nárok žalobkyni na náhradu škody nevznikl, nehledě k tomu, že tvrzení žalobkyně, která se na jedné straně dovolává neplatnosti nájemní smlouvy a na straně druhé ze stejné smlouvy dovozuje porušení právních povinností žalované, jsou ve zjevném rozporu.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání. Nesouhlasí především s názorem odvolacího soudu, že jí škoda nevznikla, když svým věřitelům dosud nic nezaplátila. Namítá, že nastalou újmou v její majetkové sféře je již existence pohledávek třetích osob (spořitelny a vedlejšího účastníka) vůči ní, které vznikly v příčinné souvislosti s prodlením žalované ohledně placení investic. V důsledku prodlení žalované totiž došlo i k prodlení žalobkyně ve vztahu k jejím věřitelům a škodou jsou sankce vůči žalobkyni uplatněné ze strany jejich věřitelů. Z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu není zřejmé, zda odvolací soud měl k dispozici celý obsah spisu, když se vůbec nezabýval ztrátou části spisu sp. zn. 12 C 339/93, která se týkala předběžného opatření. Poukazuje na to, že žalovaná porušila povinnost z tohoto předběžného opatření vyplývající, protože dům v B. ulici převedla na firmu A., a. s., aby byl pro uspokojení pohledávek žalobkyně nedosažitelný. Jediným majetkem žalobkyně, z něhož by mohla uspokojit pohledávky třetích osob (spořitelny a vedlejšího účastníka), jsou přisouzené pohledávky za žalovanou. Nesouhlasí s argumentací odvolacího soudu, že není jisté, zda věřitelé na žalobkyni své přisouzené nároky vymohou, a uvádí, že jediným důvodem, proč není proti ní dosud vedena exekuce, je benevolentnost jejich věřitelů. Napadá rovněž rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a navrhla zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté, hlavy I, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000).

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., není

důvodné. Proto dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud vyšel z nezpochybněného skutkového základu, že žalobkyni vznikla v souvislosti s investicemi do nemovitosti žalované povinnost splácet úroky z úvěru u České spořitelny a úroky z nesplacené půjčky od vedlejšího účastníka. Ačkoliv jí tato povinnost byla pravomocně uložena soudními rozhodnutími, žalobkyně dosud nic nezaplatila. Zamítavé rozhodnutí odvolacího soudu je založeno na závěru, že nárok na náhradu škody žalobkyni nevznikl, neboť v její majetkové sféře k žádné újmě zatím nedošlo. Dovolatelka nenapadá skutkový stav, z něhož odvolací soud při svém rozhodnutí vycházel, nýbrž nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu na otázku vzniku škody.

Odvolací soud vycházel zcela správně z toho, že obecná odpovědnost za škodu (§ 420 obč. zák.) je založena na současném splnění čtyř podmínek - vznik škody, porušení právní povinnosti, vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou a dále presumované zavinění. Vznik škody na straně poškozeného je tedy základním předpokladem pro vznik odpovědnosti škůdce.

Za škodu se považuje majetková újma vyjádřitelná v penězích. Skutečná škoda znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí. Ušlým ziskem je pak újma spočívající v tom, že u poškozeného nedojde k rozmnožení majetkových hodnot, ačkoliv se to s ohledem na pravidelný běh věcí dalo očekávat. Částka 1 498 542 Kč, kterou žalobkyně dluží svým věřitelům a kterou uplatnila v tomto řízení proti žalované z titulu náhrady škody, není ziskem žalobkyně, tím méně pak ziskem, který by jí ušel, a není ani újmu, která by již nastala v její majetkové sféře. Povinnost žalobkyně jako dlužníka zaplatit svým věřitelům dluhy s příslušenstvím (úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s uplatněním pohledávky) vznikla z jejího závazku ve smlouvě o úvěru nebo o půjčce, a dokud nebyla splněna (dluhy zaplacený), majetkový stav žalobkyně se o tuto hodnotu nesnížil; tím je vyloučen vznik skutečné škody na její straně. Na tom nic nemění fakt, že o platební povinnosti žalobkyně vůči jejím věřitelům již bylo pravomocně rozhodnuto, neboť soudním rozhodnutím nevznikl dluh žalobkyně ani pohledávka věřitelů, která má základ v hmotněprávním vztahu dlužníka a věřitele. Rozhodující je, že dluh nebyl splněn. Samotná existence pohledávek třetích osob vůči žalobkyni ani soudní rozhodnutí o její povinnosti zaplatit dluhy se tedy v její majetkové sféře úbytkem hodnot neprojevovalo. Dovodil-li odvolací soud, že škoda žalobkyni nevznikla, neboť dosud nezaplatila částku, která podle ní představuje škodu, jejíž náhrady se domáhá, posoudil otázku vzniku odpovědnosti za škodu správně.

Za této situace jsou zcela irelevantní další výtky v dovolání, týkající se porušení povinnosti žalované z předběžného opatření, neboť nemohou mít vliv na správnost závěru odvolacího soudu.

Dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení, který má povahu usnesení (srov. § 152 odst. 1, věta první, § 167 odst. 1 o. s. ř.), zákon ve smyslu ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. nepřipouští. Proto bylo dovolání žalobkyně proti výroku rozsudku odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky odmítnuto podle ustanovení § 243b odst. 4, věty první, a § 218 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Protože rozsudek odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o věci samé, je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný, dovolací soud dovolání žalobkyně zamítl (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).